

Tālmācība nav attālinātās mācības

Izglītības kvalitātes valsts dienesta vecākā eksperte JANA VEINBERGA, skaidrojot atšķirību starp attālinātām mācībām un tālmācību, uzsver: “Attālinātās mācības nav pielīdzināmas tālmācības formai licencētās un akreditētās tālmācības programmās.”

Attālinātās mācības ir klātienē izglītības procesa daļa, kurā epidemioloģiskās situācijas dēļ skolotāji vada mācības, izmantojot arī informācijas tehnoloģijas, pēc iespējas pieturoties pie klātienē paredzētā stundu saraksta. Tiklīdz tas ir iespējams, mācības atkal notiek klātienē.

Tālmācība ir līdzvērtīga mācību programma klātienē mācībām, taču tālmācībā skolēns mācību programmas saturu apgūst

patstāvīgi, izmantojot skolas piedāvātos īpaši strukturētos mācību materiālus un elektroniskos saziņas līdzekļus.

Eksperte norāda, ka akreditācijas noteikumi un kritēriji visām izglītības programmām pamatos ir vienādi. Tomēr attiecībā uz tālmācības programmām ir viena būtiska atšķirība izglītības kvalitātes vērtēšanas metodikā attiecībā uz kritēriju “Mācīšana un mācīšanās”.

Tālmācības programmām, lai iegūtu novērtējumu “ļoti labi”, ir jāatbilst šādam rādītājam: “Izglītības iestādē izglītības process ir veidots un īstenots atbilstoši tālmācību regulējošo normatīvo aktu prasībām, tas ir mūsdienīgs un kvalitatīvs. Izglītojamie izglītības programmu un mācību saturu apgūst individuāli, izmantojot izglītības iestādes veidotos īpaši strukturētos mācību materiālus, tehniskos un elektroniskos saziņas līdzekļus. Tie lielākajai daļai izglītojamo (76-90%) nodrošina iespēju mācību saturu apgūt pilnvērtīgi. Izglītojamiem ir plašas iespējas izglītības procesā saņemt dažādas

konsultācijas un cita veida nepieciešamo atbalstu. Izglītojamie lielākoties izprot tālmācības iezīmes, atzīst mācības par kvalitatīvām. Izglītojamo ikdienas mācību sasniegumi neatšķiras no valsts pārbaudes darbu rezultātiem.”

Izglītības iestādes, kuras licencējušas šīs programmas, plāno darbu atbilstoši tālmācības formai. Tajā nav ne stundu saraksta, ne stundu, katrs skolēns mācās savā tempā, individuāli un patstāvīgi, izmantojot skolas izstrādātos materiālus, tehniskos un saziņas līdzekļus. Skola tālmācības programmā īsteno gan skolēnu konsultēšanu, gan mācību materiālu sagatavošanu, gan organizē mācību sasniegumu novērtēšanu.

Jana Veinberga uzsver, ka tālmācības programmā skolēniem noteikti jāpiedāvā konsultācijas: “Pārsvārā tās rīko attālināti, bet iespējams rīkot arī klātienē. Būtiskākais skolas atbalsts ir īpaši izstrādāti strukturēti mācību materiāli: tas var būt gan videokcijas, gan rakstiski materiāli, kā arī atgriezeniskā saite par paveiktajiem darbiem.

TĀLMĀCĪBA – izglītības apguves forma, kurā skolēns mācību programmas saturu apgūst patstāvīgi, izmantojot izglītības iestādes piedāvātus, īpaši strukturētos mācību materiālus, tehniskos un elektroniskos saziņas līdzekļus. Skolēna sasniegumus novērtē atbilstoši izglītības programmas prasībām.

Pandēmijas laiks ietekmējis izvēli par labu tālmācībai, skolēnu skaits šajās programmās ir būtiski palielinājies.

Par pārbaudes darbu organizēšanu atbild skola. Arī tie var būt gan klātienē, gan attālināti. Tā kā tālmācības programmās bieži mācās bērni, kuri fiziski neatrodas Latvijā, viņi nekārto pārbaudes darbus klātienē. Atbilstoši tālmācības formai skolotāji arī izstrādā pārbaudes darbus un to novērtēšanas sistēmu. Vienlaikus jāuzsver, ka izglītības programmā pārbaudāmie valsts pārbaudes darbi, tostarp centralizētie eksāmeni, ir jākarro klātienē tāpat kā visiem Latvijas skolēniem.”

Eksperte Jana Veinberga atzīst, ka šajā mācību gadā kardinā-

šogad to saviem bērniem izvēlas ne tikai ģimenes, kas, piemēram, dzīvo ārzemēs, vai jau pieauguši cilvēki, kuriem nav pamata vai vidusskolas izglītības. Tālmācības audzēkņu skaitam pievienojas bērni, kuru ģimenēm nav pieņemams, kā “Covid-19” noteikto ierobežojumu dēļ notiek mācības skolā – tad klātienē, tad attālināti, skolēniem jānēsā sejas maskas, jāievēro distan-

ce un citi ierobežojumi. li pieauga to bērnu skaits, kas pārgāja uz tālmācības programmām: “Kādi būs šo bērnu mācību sasniegumu rezultāti, varēs secināt mācību gada beigās. Līdz šim tālmācību pārsvarā izvēlējās pieauguši cilvēki, kas vēlas pabeigt kādu izglītības posmu, bērni, kuri dzīvo ārpus Latvijas, bērni, kas iesaistīti laukietilpīgās ārpuskolas nodarbībās – sportā, mākslā. Šajā mācību gadā daudziem skolēniem tālmācības programmu apguve būs jauna pieredze.”

Skolēnu skaita būtisks pieaugums

Izglītības iestāžu, kas īsteno tālmācības programmas, nav daudz. Mācību gada sākumā Latvijā tādās tālmācībā izglītību no 1.līdz 12.klasei iegūst 7114 audzēkņi, par 1538 vairāk nekā pirms gada. Lielākoties izglītības iestādes, kas piedāvā tālmācības programmu, audzēkņus tajā uzņem no 7. klases. Dati liecina, ka pirmajās klasēs tālmācībā valstī kopumā katru gadu mācās līdzīgs skaits bērnu, piemēram, 1. klasē apmēram 30. Jo augstāka klase, jo vairāk katru gadu palielinās audzēkņu skaits. Piemēram, 2018./2019. mācību gadā Latvijā 6. klases zinības tālmācībā apguva 35, 11.klases programmu 1168 audzēkņi, 2019./2020. gadā – jau 51 un 1258, pērn – 77 un 1473.

Ja vēl pagājušā mācību gada sākumā pieaugums, lai arī bija lielāks nekā iepriekš, nebija tik krass, tad šajā septembrī skolēnu skaits tālmācībā strauji pieauga. Piemēram, 1. klasē pērn tie bija 33 bērni, bet šogad 112; 6. klasē attiecīgi 77 un 180; 8.klasē – 273 un 507. Vidusskolas klasēs kāpums nav tik straujš, jo 10. klasē tālmācību bija izvēlējušies 1368 audzēkņi, bet šogad 1334, 11.klasē pērn 1473, šogad 1456 skolēni. Savukārt 12.klasē katru gadu skolēnu skaits palielinās arvien vairāk; ja bija 1631 audzēkņi, šogad jau 1943. Turklāt jāņem vērā, ka mācību forma, kādā skolēni mācās, mainījās, arī mācību gadam uzsākoties.

Viens no veidiem, kā turpināt izglītoties

Rāmuļu pamatskolā no 7. līdz 9. klasei mācības iespējamas gan klātienē, gan arī pieejama tālmācības programma. To īstenoja jau pirms pandēmijas, tomēr “Covid-19” radītā situācija vēl vairāk aktualizēja iespēju mācīties šādā formā.

Sarunā arī skolas direktori Ingu Andersoni apspriežam, kādos gadījumos skolēni mācās tālmācībā un vai “Covid-19” ietekmējis vecāku vēlmi, lai bērni izglītību iegūtu šādā ceļā.

Direktore skaidro, ka tālmācības programma Rāmuļu pamatskolā paredzēta, sākot no septītās klases tāpēc, ka šajā vecumā bērns jau ir patstāvīgāks, var arī saviem spēkiem tikt galā ar mācību apguvi. Skolēns strādā īpašā skolas portālā, redz gan konkrētās nedēļas mācību priekšmetus, gan uzdevumus, ir pieejami gan lasāmi, gan video materiāli, kas paskaidro aktuālo tematu. Ja nepieciešams, skolēns var sazināties ar pedagogu un saņemt konsultāciju. Saziņa ar skolotāju notiek e-pastā, skolēns nosūta izpildītos uzdevumus un saņem pedagoga vērtējumu.

Izglītības iestādē skolē-

nam jāierodas divas reizes gadā (ja nav kādu īpašu vajadzību): septembrī, kad notiek iepazīšanās, izrunā nepieciešamo par mācību darbu, skolēnam izsniedz grāmatas; nākamā tikšanās notiek jau mācību gada beigās, bērns grāmatas atdod un saņem līcību. Skolotājs ar skolēnu pārrunā aizvadīto mācību gadu, izvērtē, kādas bijušas grūtības, problēmas un kas izdevies labi. Klātienē jākarro arī pamatskolas beigšanas eksāmeni neatkarīgi no tā, vai bērns dzīvo Liepājā, Alūksnē vai pat citā valstī.

Skaidrojot iemeslus, kāpēc skolēni izvēlas tālmācību, Inga Andersone min trīs iemeslus: “Bieži tie ir bērni, kas uzsākuši skolas gaitas Latvijā, bet ģimene pārcēlusies uz ārzemēm, taču vecāki vēlas, lai bērns turpinātu apgūt Latvijas mācību programmu. Mums ir audzēkņi, kas reizē mācās gan pie mums, gan skolā mītnes zemē.

Otra daļa ir bērni, kuri kādu iemeslu dēļ nespēj iekļauties skolā, piemēram, ir bijuši konflikti ar klases biedriem vai skolotājiem. Dažkārt tāda situācija radusies, kad bērns pārgājis uz citu skolu. Problēmas var būt dažādas: gan nespēšana iejusties skolas vidē, gan komunikācijas problēmas ar vienaudžiem. Un šogad tie ir arī bērni, kuru vecāki viņiem izvēlējušies tālmācību pandēmijas radīto mācību ierobežojumu dēļ.

Tālmācībā ir arī skolēni - pieaugušie. Cilvēki, kuriem nav iegūta pamatskolas izglītība, bet

tomēr ir radusies vēlme to izdarīt. Un šis ir veids, kā to var iegūt.”

Skolēnu skaits, kas Rāmuļu pamatskolā mācās tālmācībā, ir apmēram desmit - kādreiz astoņi, bet citreiz 14. Runājot par šo mācību gadu, direktore teic: “Interese par tālmācības iespējām bija krietni lielāka, tomēr tas nenozīmē, ka tas rezultējās arī ar šo skolēnu iestāšanos mūsu izglītības iestādē. Šogad gan parādījās pilnīgi jauna tendence – par šādu programmu interesējās arī vecāki, kuru bērni mācās no pirmās līdz sestajai klasei.” I.Andersone uzsver, ka tālmācība mazajam klasītem netiek piedāvāta un tam ir savs izskaidrojums: “Protams, ir bērni, kuriem šāds mācīšanās veids ir piemērotāks, un tādi, kuriem tas nav atbilstošs. Mazajiem tas nav tik piemērots, jo ir skaidri jāapzinās, ka trešklasnieks nesēdīsies pie galda, neizdrukās darba lapu un nevarēs uzdotu veikt patstāvīgi. Viņam nav tādu prasmju. Tālmācības apguve būs atkarīga tikai no vecākiem, no tā, cik viņi ar bērnu strādās. Tā ir milzīga vecāku, vecmāmiņas vai auklītes – pieauguša cilvēka - iesaiste, no viņa pedagogiskajām prasmēm lielā mērā ir atkarīgs skolēna darba rezultāts.

Savukārt pēdējo klašu pamatskolas audzēkņi vai vidusskolēns jau saprot, kā patstāvīgi mācīties, pats var sekot līdzi, kā darbi izdarīti. Tālmācībā ļoti svarīga ir pašdisciplīna, laika grafika ievērošana, lai neveidojas kavējumi, lai mācīšanās no-

tiktu katru nedēļu. Protams, kā jau visiem skolēniem, arī tiem, kuri mācās klātienē, gadās visādi. Daži sūta visus darbus vienā dienā, daži laikus izpilda katru uzdevumu.”

Vērtējot tālmācībā apgūtās zināšanas, Rāmuļu pamatskolas direktore atzīst, ka gan vecākiem, gan bērnam ir jāsaprot, ko viņi apņemas: “Tas ir ļoti atkarīgs no katra bērna. Ir skolēni, kuri tālmācību tik tikko izvelk, bet ir tādi, kuri eksāmenus nokārto labāk nekā tie, kuri mācās klātienē. Tāpēc saprast, kuram bērnam šāds mācību veids der un ir nepieciešams, kuram tas var būt ieguvums, ir atbildīgs vecāka lēmums. Jāsaprot, cik paši vecāki var iesaistīties un ko var izdarīt bērns. Taču tālmācība ir viens no variantiem, kā mācības nepamest, ja izveidojusies sarežģīta situācija, jo diemžēl ir tendence, ka arvien vairāk bērnu mācības pamet. Ne velti ir dažādas atbalsta programmas, lai bērnu noturētu izglītības sistēmā, lai bērns pabeigtu obligātās deviņas klases.”

Lappusi sagatavoja
IVETA ROZENTĀLE

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds